Susispietusios į būrį,
Namučius raidelės turi.
Tai visai ne pasakėlė:
Jų namučiai – ABĖCĖLĖ.

Vaiko sakytinė kalba ugdoma natūraliai, aktyviai bendraujant, vadovaujant suaugusiajam. Glaudus dviejų žmonių emocinis ryšys, vaiko motyvacijos skatinimas, žaidžiant kartu atliekamos užduotys, traukiant dėmesį suaugusiojo kalbos intonacija, vaidybos elementai, gera nuotaika, gebėjimas pasidžiaugti vaiko laimėjimais, įvertinti jo pastangas – visa tai lemia kalbos ugdymo sėkmę.

Kalbėdami žmonės aptaria įvairius reikalus, sprendžia problemas. Kalba padeda sužinoti daug naujo, įdomaus apie pasaulį ir žmonių gyvenimą. Žodžiais galima paguosti, nuraminti, pradžiuginti, pralinksminti. Kalba padeda žmonėms bendrauti būnant toli vienas nuo kito.

Taisyklinga ir raiški kalba – svarbi sėkmingo ugdymosi sąlyga. Jau nuo pirmųjų žodžių stebėkite, kaip kalba Jūsų vaikas.

KALBĖJIMO TAISYKLĖS

1. Reikia kalbėti aiškiai, vidutiniu tempu, vidutiniu garsu.
2. Kalbėti atsisukus į pašnekovą, žiūrėti jam į akis.
3. Kalbėti mandagiai.
4. Nepertraukinėti kito kalbos, dėmesingai išklausyti ir išgirsti kalbėtoją.

ATMINTINĖ

- Pagrindinė sėkmės sąlyga – paties vaiko noras.
- Vaikas nuolat turi girdėti raiškią, vaizdžią, turtingą suaugusiųjų kalbą.
- Kasdien sudarykite vaiko kalbai lavinti tinkamas situacijas.
- Būkite atidus ir rūpestingi, stenkitės sudominti vaiką. Domėjimasis – geriausia paskaita.
- Užduotis atlikite po keletą kartų – vaikai mėgsta taip žaisti.
- Leiskite vaikui kalbėti, svarstyti, aiškinti, klausinėti. Neskubinkite jo, neduokite pastabų, nemokykite, o kalbėkitės su juo.
- Padėkite vaikui, jei jam nesiseka.
- Vaiko klaidas, netikslumus taisykite po pokalbio, bet ne jo metu. Ištarkite žodį ar sakinį taisyklingai, neprašydami pakartoti.
- Nelyginkite savo vaiko laimėjimų su kitų vaikų laimėjimais. Jūsų užduotis – pastebėti asmeninę vaiko pažangą: ką jis šiandien atliko geriau negu vakar. Tai labai svarbu.
- Nepamirškite pagirti vaiko už kiekvieną, nors ir nedidelį laimėjimą. Geras suaugusiojo žodis skatina vaiką įveikti sunkumus.
- Pasitikėkite savimi – Jūs esate puikus vaiko kalbos ugdytojas.
- Tikėkite savo galimybėmis!

Kalbos ugdymas padeda vaikui plėtoti sakytinio kalbėjimo patirtį – klausytis, kalbėti išreiškiant save ir bendraujant su kitais.

ŽAIDIMAI:

- skatina vaiko domėjimąsi kalba;
- lavina kalbos jausmą;
- plečia sakytinio kalbėjimo patirtį;
- žadina kalbinį kūrybiškumą;
- ugdo kalbos vartojimo gebėjimus.

„SPĖLIONĖS“

Jus užsimerkiate. Vaikas pasirenka kurį nors paveikslėlį ir pasakoja, kas jame nupiešta, o mes klausomės. Vaikui baigus kalbėti, pasakome, apie kurį paveikslėlį buvo kalbama.

„KĄ MATEI?“

Skatiname vaiką pažiūrėjus pro langą arba nuėjus į kitą kambarį ir sugrįžus pranešti, kas ten vyksta, ką įdomaus pamatė.

****

Užduočiai atlikti galime pasirinkti daiktus, kurie yra kambaryje, lauke ar kur nors kitur. Vaikas turi paaiškinti, kam reikalingi šie daiktai, kas atsitiktų, jei to daikto žmonės neturėtų.

****

Pasiūlome vaikui paaiškinti, kaip atliekamas koks nors darbas, pvz., kaip tvarkomas kambarys, kaip skalbiami drabužiai irk t.

****

Pasakyk priešingos reikšmės žodžius. Geras – blogas, jaunas – ..., stiprus – …, šlapias – … ir kt.

****

Žmonės kalba, o gyvūnai irgi skleidžia garsus. Katė miaukia, antis krykia, gaidys … ir kt.

Tas pats daiktas gali atsidurti įvairiose vietose: ANT kito daikto arba PO kitu daiktu, PRIE jo, UŽ jo, PRIEŠ jį, ŠALIA jo, TARP jo.

****

Visi juda įvairiomis kryptimis: eina į namą arba iš namo, vaikšto APLINK namą, PALEI namą, PRIEŠ – PRO, UŽ – IŠ UŽ.

****

Apibūdink paukščių, žvėrelių, mašinų, daiktų ir kt. išvaizdas.

****

Įvairūs didaktiniai žaidimai.

JŪSŲ VAIKUI REIKALINGA LOGOPEDO PAGALBA JEIGU:

* netaisyklingai taria lietuvių kalbos garsus;
* nežino daugelio daiktų, veiksmų pavadinimų;
* negeba apibūdinti daikto savybių, ypatybių;
* nekalba sudėtiniais sakiniais (pvz., „šiandien aš buvau darželyje ir žaidžiau su draugais“);
* kalbėdamas painioja gimines, skaičių, linksnius;
* negeba rišliai papasakoti apie įvykius (kur buvo, ką pamatė).

Literatūra:

Loreta Barzdonytė – Morkevičienė. Kalbos ugdymas. „Šviesa“. Kaunas. 2009 m.

https://www.delfi.lt/seima/sveikata/vaiko-kalbos-raida-5-zenklai-kad-mazyliui-reikia-specialistu-pagalbos.d?id=8456248

TĖVŲ UNIVERSITETAS

VAIKŲ KALBOS UGDYMAS

Parengė Kėdainių l/d „Puriena“ mokytoja metodininkė, dirbanti pagal ikimokyklinio ugdymo programą, Nijolė Satkauskienė

2021 m.